

Justis- og Beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Høringssvar: Forslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften - krav om ferdigheter i norsk muntlig og bestått prøve i samfunnskunnskap for rett til permanent oppholdstillatelse m.v.

Utdanningsforbundet benytter muligheten vi har til å kommentere endringsforslagene i utlendingsloven og utlendingsloven. Utdanningsforbundet er ikke satt opp på høringslisten til Justis- og beredskapsdepartementet, og våre medlemmer underviser nyankomne voksne i norsk og samfunnskunnskap, som er målgruppen for denne høringen. Vi har i vårt arbeid med høringen derfor innhentet synspunkter fra medlemmene på endringene som foreslås i dette høringsnotatet. Det burde være relevant for departementet i det videre arbeidet.

Høringsforslagets ulike elementer:

Krav til å kunne dokumentere ferdigheter i norsk muntlig og bestått prøve i samfunnskunnskap på et språk han eller hun forstår for å kunne få rett til permanent oppholdstillatelse,

I Utdanningsforbundets høringssvar i 2019, til ny integreringslov og endringer i statsborgerloven skrev vi følgende, som fremdeles er relevant:

«Utdanningsforbundet er imot at retten til å få innvilget statsborgerskap skal knyttes til språkkompetanse. I lovforslaget foreslår man å skjerpe språkravet fra A2 til B1, jf. det europeiske rammeverket for språk. Dette innebærer så høye krav at det i realiteten vil kunne bety at mange aldri vil få mulighet til å kvalifisere seg til statsborgerskap, noe vi opplever er i strid med intensjonen i lovforslaget.

Utdanningsforbundet mener dessuten det er viktig å vurdere lovforslagene i et likestillingsperspektiv, som også omfatter kjønn. Mennesker som har flyktet fra land i krig og konflikt vil ha et stort behov for beskyttelse. Mange av dem vil sannsynligvis ha erfart å få skolegangen avbrutt eller aldri ha fått mulighet til å gå på skolen. Dette rammer ofte kvinner hardt...»

Utdanningsforbundet er enig i at det å forstå norsk er viktig i lokalsamfunnet, som foreldre og eventuelt arbeidstakere og for integreringen. Men vi er likevel fremdeles skeptisk til at det å få varig oppholdstillatelse knyttes til et stadig høyere språknivå. Å lære språk som voksen er ikke enkelt, det tar tid ikke minst. Voksengruppa som tilbys introduksjonsprogrammet har dessuten svært varierende skolebakgrunn, noen er sogar analfabeter når de kommer til Norge. Ofte gjelder dette kvinner, som kan ha svært gode grunner for å starte på nytt i livet med trygghet rundt sin og barnas hverdag. Det å vite at man kan bli i det nye landet og få varig oppholdstillatelse gir trygghet, men det er ikke nødvendigvis motiverende for språklæringen at språkkompetanse og oppholdstillatelse kobles sammen.¹

Vi må ikke glemme at det er grunner for at folk flykter, oftest har de med seg traumatiske opplevelser fra hjemlandet, på flukt etc. Når retten til å få varig opphold flyttes fra menneskelig behov for trygghet og tilhørighet til et språknivå, kan dette bli unødig stressende i en ny hverdag som kan være kaotisk nok og vanskelig å forstå. Foreldre- og morsrollen i særlig grad krever tilstedeværelse overfor egne barn, som også opplever mye nytt både språklig og kulturelt. Utdanningsforbundet mener det bør vurderes om lovverket om rett til permanent opphold er indirekte diskriminerende.

Kravet til bestått prøve i samfunnskunnskap på et språk han eller hun forstår

Vi gjør oppmerksom på at deltakerne etter integreringsloven ikke har rett til morsmålslærere eller tospråklig opplæring i fag. Delkravet om bestått prøve i samfunnskunnskap vil derfor være svært krevende.

Lærernes rolle:

Det knytter seg etiske utfordringer til lærernes ulike roller vis à vis deltakerne i introduksjonsprogrammet. Deltakerne kan oppfatte det slik at det er lærerne som 'avgjør' om de får permanent opphold. Dette er svært uheldig for det tilbudet voksenopplæringen skal gi. Deltakerne må kunne stole på at lærerne på introduksjonsprogrammet ikke har slik koblinger til utlendingsmyndighetene. Dette etiske dilemmaet kan vi ikke se er diskutert i høringsnotatet nå. Det ble det heller ikke under høringen i 2019.

Kravet flyttes slik at det hjemles i utlendingsloven og utlendingsforskriften

Vi oppfatter at departementet med de foreslåtte endringene om flytting av lovbestemmelser til utlendingslov med forskrifter prøver på en forenkling av reglene på vegne av forvaltningen. Det har vi ingen synspunkter på, men realitetene vil likevel ikke bli så annerledes for opplæringen, som er hjemlet i integreringsloven.

Også arbeidsinnvandrere og personer, som har hatt midlertidig kollektiv beskyttelse, må dokumentere de samme ferdighetene til norsk og samfunnskunnskap

Det som blir endret er at kravet til oppnådd språknivå for å få varig oppholdstillatelse også vil omfatte grupper som i dag ikke har et slikt krav, f.eks. ukrainere og arbeidsinnvandrere fra land utenfor EU/EØS. Ukrainerne har i dag verken plikt til opplæring eller plikt til å avlegge avsluttende prøver i norsk, arbeidsinnvandrerne må følge opplæring.

Vi er enige i at norskspråklig kompetanse og samfunnsfaglig forståelse av det norske samfunnet er viktig for å kunne leve gode liv i Norge uten å bli utnyttet, for eksempel av arbeidsgivere. Det må bety at flere vil følge opplæring og flere skal vurderes.

¹ Se den forskningsbaserte høringsuttalelsen fra IMPECT-prosjektet, Høgskolen i Vestland.

Utdanningsforbundet vil anta at det må få konsekvenser både når det gjelder økonomi og administrasjon.

Kravet til norsk muntlig heves fra A1 til A2, jf. Det felleseuropeiske rammeverket for språk

Det tar lang tid å lære seg språk tilsvarende A2, også om det er et krav til muntlige ferdigheter. Siden kravet til statsborgerskap er B1, så er det grunn til å anta at myndighetene mener A2 er ganske lett når det gjelder muntlige ferdigheter. Det er det ikke. Noen vil ikke nå det i det hele tatt, og det kan være de mest sårbare; de som ikke kommer inn i jobb eller i norske sosiale settinger. Når kravet kobles til oppholdstillatelse blir det problematisk. Usikkerheten en kan oppleve ved å ikke få permanent opphold, vil kunne øke vanskene og usikkerheten til allerede sårbare personer.

Utdanningsforbundet er bekymret for at forslagene til endringene ikke støtter opp under intensjonen; at flere lærer seg norsk. Vi anerkjenner behovet for at alle som kan bør kunne tilegne seg tilstrekkelig norskferdigheter til å kunne fungere i det daglige i Norge. Vi mener derfor at det heller bør legges til rette for at flere når disse målene uavhengig av slike krav.

Integreringsloven vil få en presisering og integreringsforskriften vil inneholde en overgangsbestemmelse

Det synes som presiseringene i lov og forskrift opprettholder rettigheter deltakerne allerede har uavhengig av om deres oppholdsstatus endres. Det viktige er at de får fullført og oppnår de læringsmålene som er satt.

Med vennlig hilsen

Ruth-Line Meyer Walle-Hansen
seksjonsleder

Anne Kathrine Blyverket
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur.

Kopi til:
Seksjon for juridiske spørsmål, Ruth-Line Meyer Walle-Hansen

